Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

13. veebruar 2025*

Eelotsusetaotlus – Õigusalane koostöö tsiviil- ja kaubandusasjades – Kohtualluvus ning kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine tsiviil- ja kaubandusasjades – Määrus (EL) nr 1215/2012 – Valikuline kohtualluvus – Artikli 8 punkt 1 – Mitu kostjat – „Sedavõrd tihedalt“ seotud nõuded, et oleks soovitav neid menetleda ja otsuseid teha üheskoos – ELTL artikkel 102 – Mõiste „ettevõtja“ – Emaettevõtja ja tütarettevõtja – Tütarettevõtja toime pandud rikkumine – Emaettevõtja otsustava mõju eeldus – Solidaarvastutus – Liikmesriigi konkurentsiasutuse otsus – Kahju hüvitamise hagi

Kohtuasi C-393/23,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Hoge Raad der Nederlandeni (Madalmaade kõrgeim kohus) 23. juuni 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 28. juunil 2023, menetluses

Athenian Brewery SA,

Heineken NV

versus

Macedonian Thrace Brewery SA,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: neljanda koja president I. Jarukaitis viienda koja presidendi ülesannetes, kohtunikud D. Gratsias (ettekandja) ja E. Regan,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: ametnik A. Lamote,

arvestades kirjalikku menetlust ja 6. juuni 2024. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Athenian Brewery SA ja Heineken NV, esindajad: *advocaten* R. Dufour ja E. Pijnacker Hordijk,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

– Macedonian Thrace Brewery SA, esindajad: *avocat* A. J. M. J. de Moncuit de Boiscuillé, *advocaten* J. W. Fanoy, P. A. Fruytier, T. S. Hoyer ja M. H. J. van Maanen,

– Euroopa Komisjon, esindajad: S. Noë ja W. Wils,

olles 26. septembri 2024. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (ELT 2012, L 351, lk 1) artikli 8 punkti 1 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud ühelt poolt Athenian Brewery SA (edaspidi „AB“) ja Heineken NV ning teiselt poolt Macedonian Thrace Brewery SA (edaspidi „MTB“) vahelises kohtuvaidluses, mille ese on AB ja Heinekeni solidaarvastutuse tuvastamine, et hüvitada kahju, mis tekitati MTB-le ELTL artikli 102 ja 20. aprilli 2011. aasta konkurentsiseaduse 3959 (Nomos 3959/2011 Prostasia tou eleutherou antagonismou) (*FEK A'* 93) artikli 2 rikkumise tõttu AB poolt.

Õiguslik raamistik

Määrus (EÜ) nr 1/2003

3 Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ) nr 1/2003 [ELTL] artiklites [101] ja [102] sätestatud konkurentsieeskirjade rakendamise kohta (EÜT 2003, L 1, lk 1; ELT eriväljaanne 08/02, lk 205) artikli 5 „Liikmesriikide konkurentsiasutuste volitused“ esimeses lauses on ette nähtud:

„Liikmesriikide konkurentsiasutustel on [ELTL] artiklite [101] ja [102] kohaldamise õigus üksikjuhtudel. […]“.

4 Selle määruse artikli 16 „Ühenduse konkurentsiõiguse ühetaoline kohaldamine“ lõikes 1 on sätestatud:

„Kui siseriiklikud kohtud teevad [ELTL] artikli [101] või [102] alusel otsuseid kokkulepete, otsuste või tegevuse kohta, mille kohta on juba olemas [Euroopa K]omisjoni otsus, ei tohi nende otsused olla vastuolus komisjoni otsusega. Nad peavad vältima ka otsuseid, mis võivad olla vastuolus otsusega, mille komisjon kavatseb teha enda algatatud menetluse raames. Sellega seoses võib siseriiklik kohus kaaluda oma menetluse peatamist. See kohustus ei piira [ELTL] artiklist [267] tulenevaid õigusi ja kohustusi.“

5 Selle määruse artikli 23 lõike 2 punktist a tuleneb, et komisjon võib oma otsusega määrata ettevõtjatele ja ettevõtjate ühendustele trahve, kui need tahtlikult või ettevaatamatuse tõttu rikuvad ELTL artiklit 101 või 102.

Määrus nr 1215/2012

6 Määruse nr 1215/2012 põhjendustes 15, 16 ja 21 on märgitud:

„(15) Kohtualluvuse eeskirjad peaksid olema hästi prognoositavad ning lähtuma põhimõttest, et tavaliselt on kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga. Seepärast peaks alati olema tagatud kohtualluvus kostja elukoha alusel, välja arvatud teatavatel täpselt määratletud juhtudel, kui vaidluse sisu või poolte autonoomia eeldab teistsugust seost. Selleks et ühiseeskirjad oleksid läbipaistvamad ja et vältida vastuolulist kohtualluvust, peab juriidilise isiku alaline asukoht olema autonoomselt kindlaks määratud.

(16) Lisaks kostja alalisele elukohale peaks kohtualluvuse määramisel olema ka muid aluseid, mis toetuksid tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel või aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele. Tihe seos peaks tagama õiguskindluse ja hoidma ära võimaluse, et kostja vastu esitatakse hagi liikmesriigi kohtusse, mida ta ei saanud mõistlikult ette näha. […]

[…]

(21) Harmoonilise õigusemõistmise huvides tuleb samaaegsete menetluste võimalust vähendada miinimumini ja tagada, et eri liikmesriikides ei tehta vastuolulisi kohtuotsuseid. Paralleelsete menetluste ja seotud hagide lahendamiseks ning selleks, et ennetada probleeme, mis tulenevad siseriiklikest erinevustest seoses ajaga, mille jooksul saab kohtuasja pidada pooleliolevaks, peaks olema selge ja tõhus süsteem. Käesoleva määruse kohaldamiseks tuleks see aeg autonoomselt kindlaks määrata.“

7 Määruse II peatüki 1. jakku „Üldsätted“ kuuluva artikli 4 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Käesoleva määruse kohaselt esitatakse hagi isikute vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, selle liikmesriigi kohtutesse sõltumata nende kodakondsusest.“

8 Määruse samasse jakku kuuluva artikli 5 lõikes 1 on ette nähtud:

„Isikute vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib hagi esitada teise liikmesriigi kohtusse üksnes käesoleva peatüki 2.–7. jaos sätestatud korras.“

9 Määruse II peatüki 2. jakku „Valikuline kohtualluvus“ kuuluva artikli 8 punktis 1 on sätestatud:

„Isiku vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib esitada hagi ka:

1) juhul kui kostjaid on mitu, selle paiga kohtusse, kus on neist ühe alaline elukoht, tingimusel et nõuded on sedavõrd tihedalt seotud, et eri menetlustest tulenevate vastuoluliste otsuste ohu vältimiseks oleks soovitav neid menetleda ning otsuseid teha üheskoos;

[…]“.

Direktiiv 2014/104/EL

10 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. novembri 2014. aasta direktiivi 2014/104/EL teatavate eeskirjade kohta, millega reguleeritakse liikmesriikide õiguse kohaseid kahju hüvitamise hagisid liikmesriikide ja Euroopa Liidu konkurentsiõiguse rikkumise korral (ELT 2014, L 349, lk 1), artiklis 9 „Siseriiklike otsuste mõju“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et liikmesriigi konkurentsiasutuse või asja läbi vaatava kohtu lõplikus otsuses tuvastatud konkurentsiõiguse rikkumine loetakse vaieldamatuks [ELTL] artiklite 101 või 102 või liikmesriigi konkurentsiõiguse alusel esitatud kahju hüvitamise hagi menetlemisel nende liikmesriikide kohtutes.

2. Liikmesriigid tagavad, et kui lõikes 1 osutatud lõplik otsus on tehtud teises liikmesriigis, võib kõnealuse lõpliku otsuse esitada oma liikmesriigi kohtule liikmesriigi õiguse kohaselt vähemalt *prima facie* tõendina selle kohta, et konkurentsiõiguse rikkumine on aset leidnud, ning seda lõplikku otsust võib asjakohasel juhul hinnata koos menetlusosaliste esitatud muude tõenditega.

3. Käesolev artikkel ei piira [ELTL] artiklist 267 tulenevaid õigusi ja kohustusi.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

11 AB ja MTB on Kreekas asuvad õlletehased, mis tegutsevad Kreeka õlleturul. AB kuulub Heinekeni kontserni, mille emaettevõtja Heineken asub Amsterdamis (Madalmaad). Heineken määrab kontserni strateegia ja eesmärgid. Ta ise ei tegele siiski Kreekas aktiivse äritegevusega. 1998. aasta septembrist kuni 14. septembrini 2014 kuulus Heinekenile kaudselt ligikaudu 98,8% AB aktsiatest.

12 Epitropi Antagonismou (Kreeka konkurentsiamet) leidis 19. septembri 2014. aasta otsuses, et AB kuritarvitas Kreeka õlleturul eelmises punktis nimetatud ajavahemikul oma turgu valitsevat seisundit ning et see käitumine kujutas endast ELTL artikli 102 ja konkurentsiseaduse 3959 artikli 2 ühte ja vältavat rikkumist. Kuigi MTB oli palunud konkurentsiametil kaasata Heineken uurimismenetlusse, leidis konkurentsiamet oma otsuses siiski, et puuduvad tõendid Heinekeni otsese osaluse kohta tuvastatud rikkumistes ning samuti puuduvad erilised asjaolud, mille tõttu tuleks eeldada, et Heineken on avaldanud AB-le otsustavat mõju. Konkurentsiamet ei võtnud selles otsuses seisukohta ümberlükatava eelduse kohta, mida on tunnustatud Euroopa Kohtu praktikas ja mille kohaselt on juhul, kus emaettevõtjal on otse või kaudselt ainuosalus või peaaegu ainuosalus oma sellise tütarettevõtja kapitalis, kes on rikkunud konkurentsieeskirju, avaldab see emaettevõtja tegelikult otsustavat mõju oma tütarettevõtjale ja teda saab selle eest võtta solidaarselt vastutusele (edaspidi „emaettevõtja otsustava mõju ja vastutuse eeldus“).

13 MTB esitas rechtbank Amsterdamile (Amsterdami esimese astme kohus, Madalmaad) hagi, milles palus tuvastada, et Heineken ja AB vastutavad solidaarselt eelmises punktis nimetatud rikkumise eest ja on seega kohustatud solidaarselt hüvitama MTB-le kogu selle rikkumise tagajärjel tekkinud kahju. AB ja Heineken taotlesid omalt poolt, et rechtbank Amsterdam (Amsterdami esimese astme kohus) keelduks AB vastu esitatud hagi läbivaatamisest kohtualluvuse puudumise tõttu. Rechtbank Amsterdam (Amsterdami esimese astme kohus) leidis, et Heinekeni vastu esitatud nõuete läbivaatamine kuulub tema alluvusse määruse nr 1215/2012 artikli 4 lõike 1 järgi, sest nimetatud äriühingu asukoht on Amsterdamis. Seevastu rahuldas ta AB ja Heinekeni esitatud hagi läbivaatamata jätmise taotluse ning leidis, et AB vastu esitatud hagi ei kuulu tema alluvusse,

sest Heinekeni vastu esitatud hagi ja AB vastu esitatud hagi ei ole määruse nr 1215/2012 artikli 8 punkti 1 tähenduses „sedavõrd tihedalt“ seotud, et eri menetlustest tulenevate vastuoluliste otsuste ohu vältimiseks oleks soovitav neid menetleda ja otsuseid teha üheskoos.

14 Gerechtshof Amsterdam (Amsterdami apellatsioonikohus, Madalmaad), kellele esitati apellatsioonkaebus, tühistas rechtbank Amsterdami (Amsterdami esimese astme kohus) otsuse, jättis AB ja Heinekeni taotluse rahuldamata ning saatis asja tagasi samale kohtule uueks läbivaatamiseks ja sisulise otsuse tegemiseks. Apellatsioonikohus leidis sisuliselt, et need äriühingud on samas faktilises olukorras ja et ei saa piisava kindlusega välistada, et nad moodustavad ühe ja sama ettevõtja.

15 AB ja Heineken esitasid kassatsioonkaebuse Hoge Raad der Nederlandenile (Madalmaade kõrgeim kohus), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus.

16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et tema menetluses olev kohtuasi erineb kohtuasjast, mida käsitleti 21. mai 2015. aasta kohtuotsuses CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335), milles Euroopa Kohus otsustas muu hulgas, et nõuded ettevõtjate vastu, kes osalesid eri kohtades ja eri aegadel liidu õiguses ette nähtud kartellikokkulepete sõlmimise keelu ühes ja vältavas rikkumises, mis on tuvastatud komisjoni otsusega, on omavahel „sedavõrd tihedalt“ seotud, et soovitav oleks neid menetleda ja otsuseid teha üheskoos. Käesoleval juhul ei tuvastatud konkurentsieeskirjade rikkumist aga mitte komisjoni, vaid liikmesriigi konkurentsiasutuse, st konkurentsiameti otsusega. Ühtlasi on selge, et Heineken ise ei tegutsenud Kreeka õlleturul ja tema poolt MTB vastu esitatud nõue põhineb üksnes otsustaval mõjul, mida ta AB tegevusele väidetavalt avaldas. Kui sellisel juhul nagu käesolevas kohtuasjas vaidleb kostja põhjendatult vastu sellele, et ta sellist mõju avaldas, tekib küsimus, kas Euroopa Kohtu poolt 28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsuses Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37) ja 16. juuni 2016. aasta kohtuotsuses Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449) välja töötatud kriteeriumidega kooskõlas on võimalik tugineda emaettevõtja otsustava mõju ja vastutuse eeldusele, millisel juhul peaks kohus, kelle poole on asja lahendamiseks pöördutud, asuma seisukohale, et kohtuasja lahendamine kuulub tema alluvusse, välja arvatud juhul, kui asjaomane emaettevõtja suudab ilma üksikasjalise tõendite kogumise menetluseta selle eelduse ümber lükata.

17 Neil asjaoludel otsustas Hoge Raad der Nederlanden (Madalmaade kõrgeim kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas sellisel juhul nagu põhikohtuasjas peab emaettevõtja asukohajärgne kohus, kui ta kontrollib, kas määruse [nr 1215/2012] artikli 8 punkti 1 alusel allub teises liikmesriigis asuva tütarettevõtja vastu esitatud hagi talle, lähtuma nimetatud sättes ette nähtud tiheda seose tingimuse raames materiaalses konkurentsiõiguses tunnustatud eeldusest, et emaettevõtjal on otsustav mõju vaidlusaluse tütarettevõtja majandustegevusele, mis on käesoleva kohtuasja ese?

2. Kui vastus esimesele küsimusele on jaatav, siis kuidas tuleb selles kontekstis tõlgendada [28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsuses Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37)] ja [16. juuni 2016. aasta kohtuotsuses Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449)] sõnastatud kriteeriumi? Kas sellisel juhul, kui vaieldakse vastu sellele, et emaettevõtjal on otsustav mõju tütarettevõtja majandustegevusele, piisab kõnealuse tütarettevõtja suhtes määruse [nr 1215/2012] artikli 8 punkti 1 kohase kohtualluvuse kindlakstegemiseks sellest, et sellise otsustava mõju olemasolu ei saa *a priori* välistada?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

18 Oma küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 1215/2012 artikli 8 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus, kui nõuete puhul, milles palutakse emaettevõtjalt ja tema tütarettevõtjalt solidaarselt välja mõista hüvitis kahju eest, mis on tekkinud seetõttu, et tütarettevõtja pani toime konkurentsieeskirjade rikkumise, tugineb emaettevõtja asukohajärgne kohus, kellele need nõuded esitati, oma rahvusvahelise kohtualluvuse tuvastamisel ainult eeldusele, et kui emaettevõtja omab konkurentsieeskirju rikkunud tütarettevõtja kapitalis otseselt või kaudselt ainuosalust või peaaegu ainuosalust, avaldab ta sellele tütarettevõtjale otsustavat mõju.

19 Määruse nr 1215/2012 artikli 8 punktis 1 on sätestatud, et isiku vastu, kelle alaline elukoht on liikmesriigis, võib esitada hagi juhul, kui kostjaid on mitu, selle paiga kohtusse, kus on neist ühe alaline elukoht, tingimusel et nõuded on „sedavõrd tihedalt“ seotud, et eri menetlustest tulenevate vastuoluliste otsuste ohu vältimiseks oleks soovitav neid menetleda ja otsuseid teha üheskoos.

20 Määruse nr 1215/2012 artikli 8 punktis 1 ette nähtud kohtualluvuse eeskirja eesmärk vastab määruse põhjenduste 16 ja 21 kohaselt soovile aidata kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele, vähendada samaaegsete menetluste võimalust miinimumini ja tagada, et eri liikmesriikides ei tehta vastuolulisi kohtuotsuseid (7. septembri 2023. aasta kohtuotsus Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).

21 Kuna see valikulise kohtualluvuse eeskiri kaldub kõrvale kostja elu- või asukohajärgse kohtualluvuse põhimõttest, mis on sätestatud määruse nr 1215/2012 artiklis 4, tuleb sellele anda kitsas tõlgendus, mis ei lähe kaugemale selles määruses sõnaselgelt ette nähtud eeldustest (7. septembri 2023. aasta kohtuotsus Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika).

22 Eeltoodust järeldub, et määruse nr 1215/2012 artikli 8 punkti 1 kohaldamiseks tuleb kontrollida, kas sama hageja poolt erinevate kostjate vastu esitatud erinevad nõuded on selliselt seotud, et on soovitav nende suhtes otsuseid teha üheskoos, et vältida eri menetlustest tuleneda võivaid vastuolulisi otsuseid. Et kohtuotsuseid saaks pidada vastuoluliseks, ei piisa erinevustest vaidluse lahenduses, vaid erinevus peab esinema ka samas faktilises ja õiguslikus olukorras (21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, punkt 20 ja seal viidatud kohtupraktika).

23 Euroopa Kohus otsustas siiski, et määruse nr 1215/2012 artikli 8 punktis 1 sätestatud reeglit ei saa tõlgendada nii, et see võimaldab hagejal kaevata kohtusse mitu kostjat üksnes selleks, et viia üks nendest kostjatest välja tema alalise elukoha või asukoha järgse liikmesriigi kohtute alluvusest ja seeläbi kuritarvitada selles sättes sisalduvat kohtualluvuse eeskirja, luues või säilitades kunstlikult selle sätte kohaldamise tingimused (7. septembri 2023. aasta kohtuotsus Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).

24 Euroopa Kohus on ka tõdenud, et olukord, kus hageja esitab hagi mitme kostja vastu üksnes selleks, et viia üks kostjatest välja tema alalise elukoha või asukoha järgse riigi kohtute alluvusest, on välistatud, kui esineb tihe seos iga kostja vastu esitatud nõuete vahel nende esitamise ajal, see tähendab, et on soovitav neid menetleda ja otsuseid teha üheskoos, et vältida eri menetlustest tuleneda võivaid vastuolulisi otsuseid (vt analoogia alusel 11. oktoobri 2007. aasta kohtuotsus Freeport, C-98/06, EU:C:2007:595, punkt 54; 21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen

Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, punkt 28, ja 7. septembri 2023. aasta kohtuotsus Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika). Sellest järeldas ta, et kui menetluses on hagid, mille vahel on nende esitamise hetkel seos nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) artikli 6 punkti 1 tähenduses, mis vastab määruse nr 1215/2012 artikli 8 punktile 1, saab tuvastada selles sättes sisalduva kohtualluvuse eeskirja võimaliku kuritarvitamise üksnes selliste tõendite olemasolul, mille alusel saab järeldada, et hageja on tekitanud või säilitanud selle sätte kohaldamise tingimused kunstlikult (vt analoogia alusel 21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, punkt 29).

25 Seega peab eelotsusetaotluse esitanud kohus hindama, kas tegemist on sama õigusliku ja faktilise olukorraga, võttes arvesse kõiki tema menetluses olevas kohtuasjas tähtsust omavaid asjaolusid, mis puudutavad erinevate kostjate vastu esitatud nõudeid, ning veenduma, ega nõuete puhul, mis on esitatud ainult nende kaaskostjate vastu, kelle elu- või asukoht õigustab asja allumist sellele kohtule, kelle poole pöörduti, ei ole kunstlikult täidetud määruse nr 1215/2012 artikli 8 punkti 1 kohaldamise tingimused (vt selle kohta 7. septembri 2023. aasta kohtuotsus Beverage City Polska, C-832/21, EU:C:2023:635, punktid 42 ja 45). Euroopa Kohus võib siiski anda eelotsusetaotluse esitanud kohtule liidu õiguse tõlgendamise juhtnööre, mis on selle hinnangu andmisel tarvilikud.

26 Seda silmas pidades tuleb meenutada, et Euroopa Kohus on otsustanud, et sama faktilise ja õigusliku olukorra esinemise tingimus tuleb lugeda täidetuks, kui mitme ettevõtja kui kostjate vastu, kes on osalenud liidu konkurentsieeskirjade ühes ja vältavas rikkumises, mis on tuvastatud komisjoni otsuses, on esitatud nõuded, mis põhinevad nende osalemisel selles rikkumises, ja seda vaatamata asjaolule, et põhikohtuasja kostjad osalesid asjaomase kartellikokkuleppe täitmises eri kohtades ja eri aegadel (vt selle kohta 21. mai 2015. aasta kohtuotsus CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, punkt 21).

27 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 40 sisuliselt märkis, kehtib sama järeldus ka nõuete puhul, mis põhinevad äriühingu osalemisel liidu konkurentsieeskirjade rikkumises ja mis on esitatud selle äriühingu ja tema emaettevõtja vastu ning mille puhul väidetakse, et nad moodustavad koos ühe ettevõtja.

28 Nimelt tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et liidu konkurentsiõigus on suunatud ettevõtjate tegevusele, ja kuna vastutus liidu konkurentsieeskirjade rikkumisest tuleneva kahju eest on isiklikku laadi, peab neid norme rikkunud ettevõtja vastutama rikkumisega tekitatud kahju eest (14. märtsi 2019. aasta kohtuotsus Skanska Industrial Solutions jt, C-724/17, EU:C:2019:204, punktid 30 ja 31 ning seal viidatud kohtupraktika).

29 Seega, kui on tuvastatud, et äriühing ja tema tütarettevõtja kuuluvad samasse majandusüksusesse ja moodustavad seega ühe ettevõtja liidu konkurentsiõiguse tähenduses, siis on juba rikkumise toime pannud majandusüksuse olemasolu ise otsustava tähendusega, mis määrab ettevõtja moodustava ühe või teise äriühingu vastutuse selle konkurentsivastase tegevuse eest. Seetõttu toovad mõiste „ettevõtja“ ja selle kaudu mõiste „majandusüksus“ automaatselt kaasa nende üksuste solidaarvastutuse, kes moodustavad rikkumise toimepanemise ajal majandusüksuse (vt selle kohta 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, punktid 43 ja 44).

30 Sellega seoses ei takista asjaolu, et nagu ka käesoleval juhul, ei ole emaettevõtja ja tema tütarettevõtja solidaarvastutust liidu konkurentsieeskirjade rikkumise eest tuvastatud komisjoni lõplikus otsuses, ei takista selliste nõuete suhtes määruse nr 1215/2012 artikli 8 punkti 1 kohaldamist.

31 Vastupidi, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 56 märkis, esineb just sellisel juhul oht, et samas faktilises ja õiguslikus olukorras tehakse vastuolulisi otsuseid. Nagu nähtub määruse nr 1215/2012 põhjendusest 21, on selle määruse artikli 8 punkti 1 eesmärk just sellise ohu vältimine.

32 Nimelt on komisjoni lõplikud otsused liidu konkurentsieeskirjade rikkumise kohta määruse nr 1/2003 artikli 16 lõike 1 kohaselt siduvad liikmesriigi mis tahes kohtule, kes teeb otsuse sama rikkumise kohta. Seevastu, kuigi direktiivi 2014/104 artikli 9 lõike 1 kohaselt on liikmesriigid kohustatud tagama, et nende liikmesriikide kohtud on seotud üksnes nende enda konkurentsiasutuste sellise rikkumise kohta tehtud lõplike otsustega, siis seoses analoogsete otsustega, mille on teinud teise liikmesriigi konkurentsiasutus, näeb selle artikli 9 lõige 2 ette üksnes liikmesriikide kohustuse tagada, et selliseid otsuseid saaks esitada nende riigisisestele kohtutele *prima facie* tõendina rikkumise kohta.

33 Määruse nr 1215/2012 artikli 8 punkti 1 selline tõlgendus, mille kohaselt on see säte kohaldatav ka nõuete puhul, mis on esitatud korraga nii emaettevõtja kui ka tema tütarettevõtja vastu, kellega esimene moodustab majandusüksuse, ja mis põhinevad tütarettevõtja osalemisel liidu konkurentsieeskirjade rikkumises, on kooskõlas kohtualluvuse eeskirjade ettenähtavuse eesmärgiga ja õiguskindluse põhimõttega, millele on viidatud selle määruse põhjendustes 15 ja 16.

34 Euroopa Kohtu praktika kohaselt nõuab õiguskindluse põhimõte eelkõige, et valikulise kohtualluvuse eeskirju tuleb tõlgendada nii, et tavapäraselt informeeritud kostja suudab mõistlikult ette näha, millisesse kohtusse võidakse tema vastu esitada hagi väljaspool tema alalise elukoha või asukohariiki (13. juuli 2006. aasta kohtuotsus Reisch Montage, C-103/05, EU:C:2006:471, punkt 25).

35 Nii on see aga emaettevõtja ja tema tütarettevõtja puhul, kelle asukoht on teises liikmesriigis. Nimelt, arvestades käesoleva kohtuotsuse punktides 28 ja 29 esitatud kaalutlusi, võivad mõlemad äriühingud mõistlikult ette näha, et kui üks neist rikub liidu konkurentsieeskirju, võib tema vastu pöörduda teise äriühingu asukohajärgse liikmesriigi kohtusse, et esitada sellest rikkumisest tulenevad nõuded.

36 Käesoleval juhul soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsemalt teada, milline mõju on määruse nr 1215/2012 artikli 8 punkti 1 võimalikule kohaldamisele esiteks asjaolul, et hageja tugineb oma nõuete põhjendamiseks äriühingu vastu, kes osales liidu konkurentsieeskirjade rikkumises, ja äriühingu vastu, kellele kuulub esimesena nimetatud äriühingu kapitalis ainuosalus või peaaegu ainuosalus, emaettevõtja otsustava mõju ja vastutuse eeldusele, ning teiseks asjaolul, et teine äriühing vaidleb vastu sellele, et ta avaldas oma tütarettevõtjale otsustavat mõju ja moodustas sellega ühe majandusüksuse.

37 Sellega seoses tuleb esimesena meelde tuletada, et väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et juhul, kui emaettevõtjale kuulub konkurentsieeskirju rikkunud tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis otseselt või kaudselt ainuosalus või peaaegu ainuosalus, kehtib ümberlükatav eeldus, st emaettevõtja otsustava mõju ja vastutuse eeldus, et emaettevõtja avaldab tegelikult otsustavat

mõju oma tütarettevõtja tegevusele (26. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Global Steel Wire jt *vs.* komisjon, C-457/16 P ja C-459/16 P – C-461/16 P, EU:C:2017:819, punkt 84 ja seal viidatud kohtupraktika).

38 Nimetatud eeldus töötati välja seoses sellega, et asjaomased ettevõtjad vaidlustasid komisjoni otsused, milles tuvastati nende osalemine liidu konkurentsieeskirjade rikkumises ja määrati neile trahvid määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 alusel. Sellise konteksti kohta on Euroopa Kohus täpsustanud, et piisab, kui komisjon tõendab, et emaettevõtjale kuulub tütarettevõtja kapitalis ainuosalus või peaaegu ainuosalus, selleks et saaks eeldada, et emaettevõtja avaldab tütarettevõtja äritegevusele ka tegelikult otsustavat mõju. Komisjon võib seejärel pidada emaettevõtjat tütarettevõtjale määratud trahvi maksmise eest solidaarselt vastutavaks, välja arvatud juhul, kui emaettevõtja, kel lasub kohustus see eeldus ümber lükata, esitab piisavad tõendid, mis kinnitavad, et tütarettevõtja tegutseb turul iseseisvalt (26. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Global Steel Wire jt *vs.* komisjon, C-457/16 P ja C-459/16 P – C-461/16 P, EU:C:2017:819, punkt 84 ja seal viidatud kohtupraktika).

39 Kuigi emaettevõtja otsustava mõju ja vastutuse eeldus on välja arendatud määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 alusel vastu võetud komisjoni otsuste vaidlustamise raames, võib see olla kohaldatav ka juhul, kui füüsiline või juriidiline isik, kes väidab, et talle on tekitatud kahju seetõttu, et äriühing osales liidu konkurentsieeskirjade rikkumises, on esitanud nõude teise äriühingu vastu, kellele kuulub ainuosalus või peaaegu ainuosalus esimese äriühingu kapitalis.

40 Nimelt on Euroopa Kohus otsustanud, et mõistel „ettevõtja“ liidu konkurentsieeskirjade tähenduses, mis on liidu õiguse autonoomne mõiste, ei saa olla erinevat ulatust olukorras, kus komisjon määrab trahvi määruse nr 1/2003 artikli 23 lõike 2 alusel, ja olukorras, kus liidu konkurentsinormide rikkumise tõttu esitatakse kahju hüvitamise hagi (6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, punkt 38).

41 Teisena tuleb märkida, et Euroopa Kohtu praktikast nähtub, et rahvusvahelise kohtualluvuse kontrollimise etapis ei hinda kohus, kelle poole on pöördutud, nõude vastuvõetavust ega põhjendatust, vaid teeb üksnes kindlaks seosed kohtu asukohariigiga, mis õigustavad asja allumist sellele kohtule määruse nr 1215/2012 artikli 8 punkti 1 järgi.

42 Samas, ja kuigi on tõsi, et määruses nr 1215/2012 ei ole sõnaselgelt täpsustatud nende kontrollikohustuste ulatust, mis on liikmesriigi kohtutel rahvusvahelise kohtualluvuse kontrollimisel, kuna tegemist on riigisisese menetlusõiguse aspektiga, mida selle määruse eesmärk ei ole ühtlustada, on Euroopa Kohus siiski otsustanud, et asjakohaste riigisiseste menetlusnormide kohaldamine ei tohi kahjustada selle määruse soovitavat toimet. Kuivõrd õiguskindluse tagamise eesmärk nõuab, et liikmesriigi kohus, kuhu hagi esitati, peab saama hõlpsasti otsustada oma kohtualluvuse üle, ilma et ta peaks asja sisuliselt läbi vaatama, tooks kohustus asuda juba selles menetlusetapis koguma üksikasjalikke tõendeid nii kohtualluvuse kontrollimiseks kui ka asja sisuliseks hindamiseks kaasa ohu mõjutada asja põhjendatuse hindamist (vt selle kohta 28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punktid 61–63 ning seal viidatud kohtupraktika).

43 Lisaks on Euroopa Kohus ka täpsustanud, et nii tõrgeteta õigusemõistmise eesmärk kui ka vajadus austada kohtuniku autonoomsust tema ülesannete täitmisel nõuavad, et asja arutav kohus saaks rahvusvahelise kohtualluvuse kontrollimisel arvesse võtta kogu tema käsutuses olevat teavet,

sealhulgas – kui see on asjakohane – kostja esitatud teavet (vt selle kohta 28. jaanuari 2015. aasta kohtuotsus Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, punkt 64, ja 16. juuni 2016. aasta kohtuotsus Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, punkt 45).

44 Mis puudutab seose olemasolu, siis on asjakohane ka teave, mille eesmärk on tõendada, et hagiavaldus puudutab tõesti sama faktilist olukorda ja vajaduse korral ka õiguslikku olukorda. Seega võib kohus seose olemasolu tuvastamiseks pidada tõendatuks hageja asjakohaseid väiteid tema nõuetes esitatud lepinguvälise vastutuse tingimuste kohta (vt analoogia alusel 16. juuni 2016. aasta kohtuotsus Universal Music International Holding, C-12/15, EU:C:2016:449, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).

45 Järelikult võib asja menetlev kohus sellises olukorras, nagu on kõne all põhikohtuasjas, piirduda selle kontrollimisega, ega ole *a priori* välistatud, et emaettevõtja avaldas tütarettevõtjale otsustavat mõju, et ta saaks enda kohtualluvust tunnistada, niivõrd kui riigisisene õigus seda lubab.

46 Nii on see juhul, kui hageja tugineb emaettevõtja otsustava mõju ja vastutuse eeldusele. Selle kontrollimine, ega nõue, mis on esitatud emaettevõtja vastu, kelle asukoht õigustab asja menetleva kohtu alluvust, ei ole kunstlik, eeldab siiski, et kostjad saavad tugineda asjaoludele, mis viitavad sellele, et emaettevõtjale ei kuulunud otseselt või kaudselt ainuosalus või peaaegu ainuosalus tütarettevõtja kapitalis, või et see eeldus ei saa muul põhjusel kehtida.

47 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimustele vastata, et määruse nr 1215/2012 artikli 8 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus, kui nõuete puhul, milles palutakse emaettevõtjalt ja tema tütarettevõtjalt solidaarselt välja mõista hüvitis kahju eest, mis on tekkinud seetõttu, et tütarettevõtja pani toime konkurentsieeskirjade rikkumise, tugineb emaettevõtja asukohajärgne kohus, kellele need nõuded esitati, oma rahvusvahelise kohtualluvuse tuvastamisel eeldusele, et kui emaettevõtja omab konkurentsieeskirju rikkunud tütarettevõtja kapitalis otseselt või kaudselt ainuosalust või peaaegu ainuosalust, avaldab ta sellele tütarettevõtjale otsustavat mõju, tingimusel et kostjatelt ei võeta võimalust tugineda asjaoludele, mis viitavad kas sellele, et emaettevõtjale ei kuulunud otseselt või kaudselt ainuosalus või peaaegu ainuosalus tütarettevõtja kapitalis, või sellele, et see eeldus ei saa muul põhjusel kehtida.

Kohtukulud

48 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määruse (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades artikli 8 punkti 1

tuleb tõlgendada nii, et

sellega ei ole vastuolus, kui nõuete puhul, milles palutakse emaettevõtjalt ja tema tütarettevõtjalt solidaarselt välja mõista hüvitis kahju eest, mis on tekkinud seetõttu, et tütarettevõtja pani toime konkurentsieeskirjade rikkumise, tugineb emaettevõtja

asukohajärgne kohus, kellele need nõuded esitati, oma rahvusvahelise kohtualluvuse tuvastamisel eeldusele, et kui emaettevõtja omab konkurentsieeskirju rikkunud tütarettevõtja kapitalis otseselt või kaudselt ainuosalust või peaaegu ainuosalust, avaldab ta sellele tütarettevõtjale otsustavat mõju, tingimusel et kostjatelt ei võeta võimalust tugineda asjaoludele, mis viitavad kas sellele, et emaettevõtjale ei kuulunud otseselt või kaudselt ainuosalus või peaaegu ainuosalus tütarettevõtja kapitalis, või sellele, et see eeldus ei saa muul põhjusel kehtida.

Allkirjad